

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3774/2022
27.04.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ, обоје из ..., чији је пуномоћник Драган Николић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Лесковцу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 3225/21 од 14.12.2021. године, у седници одржаној 27.04.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 3225/21 од 14.12.2021. године и предмет **ВРАЋА** истом суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врању П 129/21 од 17.08.2021. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима на име накнаде нематеријалне штете за трпљење душевних болова и патње за нарушени лични и породични живот, трпљење неизвесности, неодговарање државних органа и намерно скривање и заташкавање информација о стварној судбини њихове ћерке рођене ...1986. године, због реакције и ставова надлежних органа који су показали трајну незаинтересованост да се утврди где је и каква је судбина њиховог детета, исплати сваком тужиоцу износ од по 1.250.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 17.08.2021. године, као дана пресуђења па до исплате, док је одбијен тужбени захтев тужилаца за исплату законске затезне камате на досуђени износ почев од 27.02.2019. године као дана подношења тужбе па до 16.08.2021. године, као неоснован. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима на име трошкова парничног постука исплати износ од 245.537,50 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде до исплате.

Апелациони суд у Нишу је пресудом Гж 3225/21 од 14.12.2021. године, ставом првим изреке, укинуо пресуду Основног суда у Врању П 129/21 од 17.08.2021. године и пресудио тако што је одбио тужбени захтев тужилаца којим су тражили да им тужена на име накнаде нематеријалне штете за трпљење душевних болова и патње за нарушени лични и породични живот, трпљење неизвесности, неодговарање државних органа и намерно скривање и заташкавање информација о стварној судбини њихове ћерке рођене ...1986. године, због реакције и ставова надлежних органа који су показали трајну незаинтересованост да се утврди где је и каква је судбина њиховог детета, исплати сваком износ од по 1.250.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 27.02.2019. године па до исплате. Ставом другим изреке, обавезани

су тужиоци да туженој на име парничних трошкова исплате 169.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су изјавили благовремену ревизију, због погрешне примене материјалног права и предложили да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, ради уједначавања судске праксе.

Одредбом члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 18/20), прописано је да је ревизија увек дозвољена ако је другостепени суд усвојио жалбу, укинуо пресуду и одлучио о захтевима странака.

Пошто је у конкретном случају, другостепени суд укинуо првостепену пресуду и одлучио о захтевима странака, следи да је ревизија дозвољена на основу наведене одредбе закона, па је одлучивање о посебној ревизији сувишно.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца се породила ...1986. године на гинеколошком одељењу болнице у ... када је родила мртво женско дете, а отпуштена је ...1986. године. Према отпусној листи са епикризом гинеколошког одељења болнице у ... од ...1986. године, приликом пријема ББ у болницу, ...1986. године, нису се чули тонови плода, а она се породила следећег дана ...1986. године, када је у 14,00 часова родила мртво женско дете дугачко 43 цм и тешко 1.500 грама. Од пријема у болницу па до порођаја, у временском периоду од преко 24 часа, тужилца није осећала покрете бебе. У историји болести је констатовано да су приликом спољног прегледа ББ констатовани откуцаји детињег срца 140 у минути, а не постоји обдукциони налаз детета. У матичној књизи рођених уписано је рођење детета ...1986. године, по пријави Медицинског центра ... број .. од ...1986. године, при чему у рубрици „примедбе“ није назначено да је дете мртво рођено, нити је дете уписано у матичну књигу умрлих. Тужиоци нису видели дете по рођењу, а сумња да је оно живо код тужиоца АА се појавила након сазнања за аферу са несталим бебама током 2001. године. Код тужилца ББ, сумња се појавила 2004. године, када ју је о својим сумњама обавестио њен супруг тужилац АА. Потом је тужилац АА поднео кривичну пријаву полицији 26.01.2004. године, а затим и кривичну пријаву ОЈТ у Врању 04.04.2016. године, у предмету Ктн 232/16 на обрасцу сачињеном од стране Удружења родитеља несталих беба. Пријава је одбачена због наступања застарелости кривичног гоњења.

Код овако утврђеног чињеничног стања, другостепени суд је тужбени захтев тужилаца одбио применом одредбе члана 66. Устава Републике Србије и члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези одредбе члана 154. став 1. Закона о облигационим односима, пошто је закључио да је здравствена установа пријавила рођење бебе на основу које је надлежна матична служба на начин и под условима прописаним Законом о матичним књигама, извршила упис чињенице рођења у матичну књигу рођених, уз административни пропуст да се констатује рођење мртвог детета. По мишљењу другостепеног суда, у конкретном

случају је уредно вођен медицински протокол са подацима о здравственом статусу превремено рођеног детета, предузетим свим дијагностичким и терапијским процедурама, историји болести и отпусној листи у којој су уписани подаци о рођењу мртвог детета, његовој тежини и дужини приликом порођаја и предузетим дијагностичким и терапијским процедурама. Евентуалне нејасноће и неслагања у медицинској документацији и изводу из матичне књиге рођених, саме по себи, по мишљењу другостепеног суда, не значе да је тужена аутоматски одговорна за штету коју тужиоци потражују у овом спору, с обзиром да је у периоду 80-их година прошлог века било мањкавости у важећем законодавству као и у поступцима пред разним државним телима и здравственим установама и да није било доследних законских прописа о томе како би требало да се поступа у ситуацији када новорођенче умре у болници, а да је преовлађујуће лекарско мишљење било да родитеље треба поштедети душевног бола.

По оцени Врховног касационог суда, одлука другостепеног суда заснована је на погрешној примени материјалног права, а због тога је чињенично стање непотпуно утврђено.

Новчана накнада нематеријалне штете прописана је одредбом члана 200. став 1. Закона о облигационим односима, тако што за претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободe или права личности, смрти блиског лица, као и за страх, суд ће да ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете, као и у њеном одсуству. Према одредби члана 172. став 1. истог Закона, правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу, у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

Право на поштовање приватног и породичног живота прописано је одредбом члана 8. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, тако што свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

На основу одредбе члана 16. став 2. Устава Републике Србије, опште прихваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори су саставни део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују.

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода од 04.11.1950. године, ратификована је од стране надлежних органа СЦГ 26.12.2003. године, а ступила је на снагу 03.03.2004. године. Од ратификације Конвенције, она је постала саставни део правног поретка Републике Србије и домаћи судови је примењују заснивајући своје одлуке на том потврђеном међународном уговору у предметима из јурисдикције која је прописана том Конвенцијом.

У конкретном случају, постоји релевантна медицинска документација о току порођаја тужиље ...1986. године на гинеколошком одељењу болнице у ... и отпусна листа која садржи податак о смрти њеног детета. Клиника на којој је обављен порођај тужиље је уредно пријавила рођење детета надлежној матичној служби која је извршила упис детета у матичну књигу рођених, али не и упис смрти у матичну књигу

умрлих, па је та чињеница, као и сазнање за аферу са несталим бебама током 2001. године, код тужилаца изазвала сумњу о судбини њиховог детета јер нису видели његово тело па га нису ни сахранили. Побједана пресуда другостепеног суда заснована је на чињеници да тужиоци, као родитељи, нису тражили обдукцију њиховог детета, иако су, по тада важећем Закону о здравственој заштити, имали могућност да то траже пошто обдукција иначе није била обавезна и да нису пружили доказ да су захтевали да им се тело бебе преда ради сахрањивања. Међутим, то су све чињенице које се тичу поступања здравствене установе у којој се породила тужилца ББ, односно болнице у ..., која је правно лице и није орган тужене Републике Србије. Нејасно је шта је правни основ потраживања тужилаца накнаде нематеријалне штете у односу на тужену Републику Србију односно које право њихове личности је повређено неправилним или незаконитим поступањем органа тужене, који је то орган чијим је непоступањем тужиоцима причињена штета и у чему се састоји противправност његовог поступања. Обострано уживање родитеља и детета у заједничком друштву представља основни елемент породичног живота, у смислу одредбе члана 8. Европске конвенције, па у случају сумње родитеља о статусу њихове новорођене деце, обавеза је државе да им пружи поуздане информације о судбини њихове деце, како би имали могућност да сазнају истину. При том, треба имати у виду да се тужилца породила ...1986. године, а да Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, тада није била ратификована нити део домаћег законодавства. Од ратификације па надаље, пропуст државе може да се цени применом Европске конвенције, само у случају који представља наставак већ постојеће ситуације, о чему се Европски суд за људска права изјаснио у пресуди *Yagciu Sagrin* против Турске од 08.06.1995. године. Дакле, суд је надлежан да разматра поступање државних органа у оној мери у којој се тужба тужилаца односи на пропуст државе да испуни своје процедуралне обавезе према Конвенцији почев од дана њене ратификације 03.03.2004. године, док се чињенице пре ратификације Конвенције узимају у обзир само у оној мери у којој се може да сматра да је постојала непрекидна ситуација која траје и после тог датума и која је релевантна за разумевање чињеница насталих након ратификације Конвенције. С тим у вези, није утврђено, нити је цењено да ли су надлежни органи тужене пружили тужиоцима поуздане информације о статусу и судбини њиховог детета када су им се тужиоци, таквим захтевом, обратили, или је, супротно томе то била обавеза клинике на којој се породила тужилца ББ. Услов за накнаду претрпљене штете, како материјалне, тако и нематеријалне, јесте предузимање штетне (противправне) радње у узрочној вези са штетом, као последицом, а која је у случају одговорности за нематеријалну штету у психичкој сфери оштећеног. Да би тужена Република Србија била одговорна и дужна да предметну штету накнади тужиоцима, нужно је било утврдити да ли постоји противправна радња њеног органа која је узрок предметне штете, што би било за случај да надлежни орган тужене није предузео радње из своје, законом установљене надлежности, након што су му они пријавили своју сумњу у погледу судбине детета које је тужилца ББ родила ...1986. године, а те чињенице нису утврђене.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је укинуо одлуку другостепеног суда, као и одлуку о трошковима парничног поступка јер зависи од његовог исхода у смислу одредбе члана 163. став 4. Закона о парничном поступку.

У поновном поступку потребно је да другостепени суд утврди правни основ потраживања тужилаца накнаде нематеријалне штете у односу на тужену, како би имао могућност да цени њену пасивну легитимацију. Ако закључи да је тужена пасивно

легитимисана у овој парници, првостепени суд ће да утврди да ли постоје пропусти у поступању надлежних органа тужене у вршењу или у вези са вршењем њихових функција, у смислу неправилног или незаконитог поступања које је у узрочнопоследичној вези са правним основом по ком тужиоци траже накнаду предметне штете, да би потом, након што чињенично стање у потпуности правилно утврди, имао могућност да, правилном применом материјалног права, донесе нову и закониту одлуку.

На основу изложеног, Врховни касациони суд је одлуку као у изреци донео применом одредбе члана 416. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа - судија
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић